
SPIS TREŚCI

Rozdział 1.	
WPROWADZENIE DO BADAŃ NAUKOWYCH W PIELĘGNIARSTWIE	1

Lena Serafin

1.1. Czym są badania naukowe w pielęgniarstwie?	5
1.2. Czym jest praktyka oparta na dowodach naukowych?	6
1.3. Rola pielęgniarki w badaniach naukowych	7
1.4. Rozwój badań naukowych w pielęgniarstwie	8
1.5. Jakość dowodów naukowych	11
1.6. Poziomy dowodów naukowych	12
Najistotniejsze zagadnienia	13

Rozdział 2.	
CHARAKTERYSTYKA BADAŃ ILOŚCIOWYCH	15

Lena Serafin

2.1. Czym jest badanie ilościowe?	19
2.2. Rodzaje badań ilościowych	20
2.2.1. Badania opisowe	21
2.2.2. Badania korelacyjne	23
2.2.3. Badania quasi-eksperymentalne	25
2.2.4. Badania eksperymentalne	26
2.3. Kolejne kroki w procesie badawczym analizy ilościowej	29
2.3.1. Problem badawczy i cel badania	30
2.3.2. Przegląd piśmiennictwa	30
2.3.3. Ramy badania	31
2.3.4. Cele szczegółowe badania, pytania badawcze i hipotezy	31
2.3.5. Zmienne w badaniu	31
2.3.6. Schemat badania	32
2.3.7. Badana próba	32
2.3.8. Metoda pomiaru	32

2.3.9. Zbieranie danych	32
2.3.10. Analiza danych	33
2.3.11. Dyskusja i wnioski	33
Najistotniejsze zagadnienia	34

Rozdział 3.

CHARAKTERYSTYKA BADAŃ JAKOŚCIOWYCH

Katarzyna Wesołowska-Górniak

3.1. Czym jest badanie jakościowe?	41
3.2. Rodzaje badań jakościowych	44
3.2.1. Podejście fenomenologiczne	44
3.2.2. Teoria ugruntowana	46
3.2.3. Etnografia	48
3.2.4. <i>Action research</i>	49
3.2.5. Badanie rozpoznawczo-opisowe	50
3.3. Kolejne kroki w procesie badawczym analizy jakościowej	52
3.3.1. Etap planowania	52
3.3.2. Etap gromadzenia danych i analizy	53
3.3.3. Etap opracowania wyników	54
Najistotniejsze zagadnienia	55

Rozdział 4.

ETYKA W BADANIACH NAUKOWYCH

Lena Serafin

4.1. Regulacje dotyczące etyki badań naukowych	61
4.2. Historyczne nieetyczne działania w badaniach naukowych	63
4.3. Ochrona praw uczestników w badaniach naukowych	65
4.3.1. Samostanowienie	66
4.3.2. Prywatność	66
4.3.3. Autonomia i poufność	67
4.3.4. Sprawiedliwe traktowanie	67
4.3.5. Ochrona od dyskomfortu i krzywdy	68
4.4. Równoważenie korzyści oraz ryzyka w zakresie prowadzonych badań	69
4.5. Świadoma zgoda na udział w badaniu	70
4.6. Uczestnicy badania, którzy podlegają specjalnej ochronie	72
4.7. Odpowiedzialność badaczy	73
4.8. Zgody na realizację badania	75
Najistotniejsze zagadnienia	76

Rozdział 5.	
PROBLEM BADAWCZY, CEL, HIPOTEZY	79
<i>Lena Serafin</i>	
5.1. Czym jest problem badawczy	83
5.2. Czym jest cel badania	86
5.3. Istotność problemu badawczego i celu badania	88
5.4. Czym są cele szczegółowe, pytania badawcze i hipotezy	89
5.4.1. Cele szczegółowe	89
5.4.2. Pytania badawcze	90
5.4.3. Hipotezy	91
5.4.3.1. Hipotezy asocjacyjne i przyczynowe	92
5.4.3.2. Hipotezy proste i złożone	92
5.4.3.3. Hipotezy kierunkowe i niekierunkowe	92
5.4.3.4. Hipoteza zerowa (statystyczna) i badawcza (alternatywna)	93
5.4.4. Błąd I oraz II rodzaju	93
5.5. Rozumienie zmiennych w badaniu oraz koncepcji badawczych	95
5.5.1. Zmienne	95
5.5.1.1. Zmienna zależna	96
5.5.1.2. Zmienna niezależna	96
5.5.1.3. Zmienne współwystępujące	96
5.5.1.4. Zmienne obce (zewnętrzne)	97
5.5.1.5. Zmienne demograficzne	97
5.5.1.6. Zmienne środowiskowe	97
5.5.1.7. Moderatory	97
5.5.1.8. Mediatory	97
5.5.2. Koncepcje badawcze	98
Najistotniejsze zagadnienia	99

Rozdział 6.	
KRYTYCZNA OCENA LITERATURY	101

Natalia Sak-Dankosky

6.1. Cel przeglądu piśmiennictwa	105
6.2. Źródła dowodów naukowych	108
6.3. Bazy danych	111
6.3.1. MEDLINE (dostępna przez PubMed)	111
6.3.2. CINAHL	112
6.3.3. Cochrane Library	113
6.3.4. JBI's Evidence-based Practice Database	113
6.4. Przegląd piśmiennictwa w badaniu ilościowym	115
6.5. Przegląd piśmiennictwa w badaniu jakościowym	117

6.6.	Opracowywanie przeglądu piśmiennictwa	118
6.6.1.	Sformułowanie odpowiednich pytań	118
6.6.2.	Przeszukiwanie źródeł piśmiennictwa, identyfikacja i pozyskanie odpowiednich materiałów	118
6.6.3.	Weryfikacja i kontrola pozyskanych materiałów pod względem zgodności z pytaniem	122
6.6.4.	Czytanie znalezionych materiałów, wydobywanie i streszczanie najważniejszych informacji	123
6.6.5.	Ocena i analiza pozyskanych danych	123
6.6.6.	Opracowanie podsumowania przeprowadzonego przeglądu	124
	Najistotniejsze zagadnienia	126

Rozdział 7.

DOBÓR MATERIAŁU 129

Lena Serafin

7.1.	Dobieranie badanej próby	133
7.2.	Reprezentatywność badanej próby	136
7.3.	Losowe i nielosowe metody doboru badanej próby	138
7.3.1.	Losowe metody doboru badanej próby	138
7.3.2.	Nielosowe metody doboru badanej próby	141
7.4.	Określanie liczebności badanej próby w badaniach ilościowych	144
7.4.1.	Wielkość efektu	144
7.5.	Określanie liczebności badanej próby w badaniach jakościowych	147
7.6.	Środowisko/obszar badania	149
7.6.1.	Środowisko naturalne	149
7.6.2.	Środowisko częściowo kontrolowane	149
7.6.3.	Środowisko wysoko kontrolowane	150
	Najistotniejsze zagadnienia	151

Rozdział 8.

METODOLOGIA BADANIA 155

Katarzyna Wesołowska-Górnaiak

8.1.	Teoria w zakresie pomiaru	159
8.1.1.	Skale pomiarowe	160
8.1.2.	Błąd pomiaru	161
8.2.	Rzetelność i trafność pomiaru	163
8.2.1.	Rzetelność pomiaru	163
8.2.1.1.	Stabilność narzędzia pomiarowego	163
8.2.1.2.	Zgodność wewnętrzna pomiaru	164
8.2.1.3.	Równoważność pomiaru	164

8.2.2. Trafność pomiaru	165
8.2.2.1. Trafność fasadowa	165
8.2.2.2. Trafność treściowa	165
8.2.2.3. Trafność teoretyczna	166
8.2.2.4. Trafność kryterialna	166
8.2.3. Wiarygodność badań naukowych	166
8.2.3.1. Kryteria jakości prowadzenia badań jakościowych według Lincolna i Guby	166
8.2.4. Triangulacja	167
8.3. Strategie pomiarowe w pielęgniarstwie	168
8.3.1. Samoocena (ocena własna)	170
8.3.2. Obserwacja	176
8.3.3. Pomiary biofizyczne	178
8.4. Proces zbierania danych	179
Najistotniejsze zagadnienia	181

Rozdział 9.

ANALIZA DANYCH: PODSTAWY STATYSTYKI

W BADANIACH NAUKOWYCH	185
-----------------------------	-----

Marta Formela

9.1. Kolejne etapy w procesie analizy danych	191
9.1.1. Przygotowanie danych do analizy	191
9.1.2. Braki danych	193
9.1.2.1. Sposoby radzenia sobie z brakami danych	194
9.1.3. Obserwacje odstające	194
9.1.3.1. Sposoby radzenia sobie z obserwacjami odstającymi	196
9.1.4. Dobór testu statystycznego	197
9.2. Statystyki opisowe	200
9.2.1. Co to jest statystyka opisowa?	200
9.2.2. Miary położenia	200
9.2.3. Miary zróżnicowania	201
9.2.4. Miary asymetrii	202
9.2.5. Testowanie normalności rozkładu	203
9.3. Analizy przeprowadzane w celu testowania zależności	205
9.3.1. Czym jest badanie korelacyjne?	205
9.3.2. Współczynnik korelacji Pearsona	205
9.3.3. Współczynnik korelacji Spearmana	206
9.3.4. Współczynnik korelacji Tau-Kendalla	206
9.3.5. Jaki współczynnik korelacji wybrać?	207

9.4.	Analizy przeprowadzane w celu przewidywania wyniku	208
9.4.1.	Analiza regresji liniowej	208
9.4.2.	Analiza regresji logistycznej	211
9.4.3.	Analiza krzywej ROC	213
	9.4.3.1. Miary jakości modelu	213
9.5.	Analizy przeprowadzane w celu testowania różnic	216
9.5.1.	Porównanie dwóch grup pod względem zmiennych ilościowych	217
	9.5.1.1. Test t dla prób niezależnych	217
	9.5.1.2. Test U Manna Whitneya	218
9.5.2.	Porównanie więcej niż dwóch grup pod względem zmiennych ilościowych	218
	9.5.2.1. Jednoczynnikowa analiza wariancji ANOVA	218
	9.5.2.2. Testy <i>a priori</i>	219
	9.5.2.3. Testy <i>post hoc</i>	220
	9.5.2.4. Test H Kruskala-Wallisa	220
9.5.3.	Analiza danych kategoryalnych (tabele krzyżowe)	221
	9.5.3.1. Test χ^2 (chi-kwadrat)	222
9.6.	Analizy przeprowadzane dla danych podłużnych	224
9.6.1.	Test t dla prób zależnych	224
9.6.2.	Test Wilcoxona	224
9.6.3.	ANOVA dla powtarzanych pomiarów	225
9.6.4.	Test Friedmana	226
9.7.	Interpretacja wyników badań	227
	Najistotniejsze zagadnienia	229

Rozdział 10.

SYNTEZA DANYCH 233

Lena Serafin

10.1.	Wprowadzenie do syntezy danych	237
10.2.	Przegląd systematyczny	239
	10.2.1. Sformułowanie problemu badawczego i pytań badawczych	242
	10.2.2. Określenie celu ogólnego oraz celów szczegółowych badania	243
	10.2.3. Określenie kryteriów oraz strategii wyszukiwania literatury	243
	10.2.4. Przeprowadzenie wyczerpującego wyszukiwania literatury	244
	10.2.5. Wybranie badań do przeglądu	244
	10.2.6. Krytyczna ocena badań włączanych do przeglądu	246
	10.2.7. Przeprowadzenie metaanalizy, jeśli jest potrzebna	246
	10.2.8. Prezentacja wyników przeglądu	246
	10.2.9. Dyskusja w przeglądzie systematycznym	247
	10.2.10. Opracowanie raportu końcowego do publikacji	247

10.3.	Metaanaliza	250
10.3.1.	Sformułowanie problemu badawczego w metaanalizie	250
10.3.2.	Kryteria i strategie poszukiwania literatury	251
10.3.3.	Analiza danych w metaanalizie	251
10.4.	Metasynteza	253
10.4.1.	Sformułowanie problemu badawczego w metasyntezie	253
10.4.2.	Kryteria i strategie poszukiwania literatury	254
10.4.3.	Analiza danych w metasyntezie	254
10.5.	Przegląd systematyczny metod mieszanych	256
	Najistotniejsze zagadnienia	258

Rozdział 11.

RAPORTOWANIE WYNIKÓW BADAŃ NAUKOWYCH 261

Katarzyna Wesołowska-Górniak

11.1.	Raport z badania ilościowego	265
11.1.1.	Standardy Raportowania Badań Ilościowych	265
11.1.1.1.	Tytuł i abstrakt	266
11.1.1.2.	Wstęp	267
11.1.1.3.	Metody	267
11.1.1.4.	Wyniki	268
11.1.1.5.	Dyskusja	269
11.1.1.6.	Inne informacje	269
11.1.1.7.	Literatura	270
11.2.	Raport z badania jakościowego	272
11.2.1.	Standardy Raportowania Badań Jakościowych (SRQR)	272
11.2.1.1.	Tytuł	272
11.2.1.2.	Abstrakt	273
11.2.1.3.	Wstęp	273
11.2.1.4.	Metody	273
11.2.1.5.	Wyniki	274
11.2.1.6.	Dyskusja	275
11.2.1.7.	Inne informacje	275
11.2.2.	Skrócone Kryteria Raportowania Badań Jakościowych (COREQ)	275
11.2.2.1.	Zespół badawczy i refleksyjność	275
11.2.2.2.	Projekt badania	276
11.2.2.3.	Analiza i wyniki	276

11.3.	Raport z opisu przypadku	278
11.3.1.	Wytyczne Raportowania Opisów Przypadków (CARE)	278
11.3.1.1.	Tytuł	278
11.3.1.2.	Abstrakt	278
11.3.1.3.	Wstęp	279
11.3.1.4.	Informacje o pacjencie	279
11.3.1.5.	Profil kliniczny	279
11.3.1.6.	Przebieg	279
11.3.1.7.	Ocena diagnostyczna	279
11.3.1.8.	Interwencja terapeutyczna	279
11.3.1.9.	Obserwacja i wyniki	279
11.3.1.10.	Dyskusja	280
11.3.1.11.	Perspektywa pacjenta	280
	Najistotniejsze zagadnienia	281

Rozdział 12.

BADANIA METODĄ MIESZANĄ ORAZ BADANIA WYNIKOWE 283

Natalia Sak-Dankosky

12.1.	Idea i cele badań metodą mieszaną	287
12.2.	Strategie łączenia metodologii w badaniach metodą mieszaną	293
12.2.1.	Strategia sekwencyjna – wyjaśniająca (ang. <i>sequential explanatory strategy</i>)	293
12.2.2.	Strategia sekwencyjna – odkrywcza (ang. <i>sequential exploratory strategy</i>)	295
12.2.3.	Strategia sekwencyjna – transformacyjna (ang. <i>sequential – transformative strategy</i>)	296
12.2.4.	Strategia równoległa – triangulacyjna (ang. <i>concurrent triangulation strategy</i>)	298
12.3.	Badania wynikowe	299
	Najistotniejsze zagadnienia	301

Rozdział 13.

KRYTYCZNA OCENA BADAŃ NAUKOWYCH 303

Natalia Sak-Dankosky

13.1.	Cel przeprowadzania krytycznej oceny badań w pielęgniarstwie.	307
13.2.	Krytyczna ocena badań ilościowych	310
13.3.	Krytyczna ocena badań jakościowych	313
13.4.	Krytyczna ocena przeglądów literatury.	316
	Najistotniejsze zagadnienia	318

Rozdział 14.	
PRAKTYKA PIELĘGNIARSKA OPARTA NA DOWODACH	321
<i>Natalia Sak-Dankosky</i>	
14.1. Idea praktyki opartej na dowodach	325
14.2. Etapy procesu praktyki opartej na dowodach	329
14.3. Wykorzystywanie dowodów w praktyce	336
14.4. Wyzwania związane z wprowadzaniem dowodów naukowych do praktyki pielęgniarskiej	338
Najistotniejsze zagadnienia	340
SKOROWIDZ	343